

Conseqüències del culte a la personalitat

¿Què n'hem de fer, de les mòmies?

Els règims comunistes van posar de moda embalsamar els cossos dels seus dirigents per exposar-los en públic. Ara, amb la caiguda d'aquests règims, les mòmies fan més nosa que servei, però ningú no sap què fer-ne.

Oh gran Stalin, oh cap dels pobles. Tu que fas nàixer l'home. Tu que fecundes la terra. Tu que rejuveneixes els segles. Tu que fas florir la primavera. Tu que fas vibrar les cordes musicals. Tu, esplendor de la meva primavera. Tu, Sol, que milers de cors reflecteixen!". Va ser amb aquesta arenga amb tonalitats poètiques, que Khrúixtxov va saludar els assistents al XX Congrés del Partit Comunista de la Unió Soviètica. Però poc després de lloar a bastament les virtuts de Josef Stalin, va començar el seu famós informe en el qual anunciava, en-

tre d'altres mesures, la fi del culte a la personalitat a l'URSS.

Durant els dos últims anys, hem assistit a l'enderrocament de les estàtues que presidien les places de Kíev, Tirana o Brno, a la crema o destrossa de la imatgeria oficial que omplia els carrers de Moscou, Sòfia o Bucarest, al retorn de denominacions d'abans del 1917, etcètera. Sembla que en pocs mesos hagin estat esborrats del mapa tots els vestigis d'uns règims que donaven una importància cabdal als símbols externs d'autopublicitat i d'autocomplaença. Però la màxima expressió d'aquesta obsessió dels

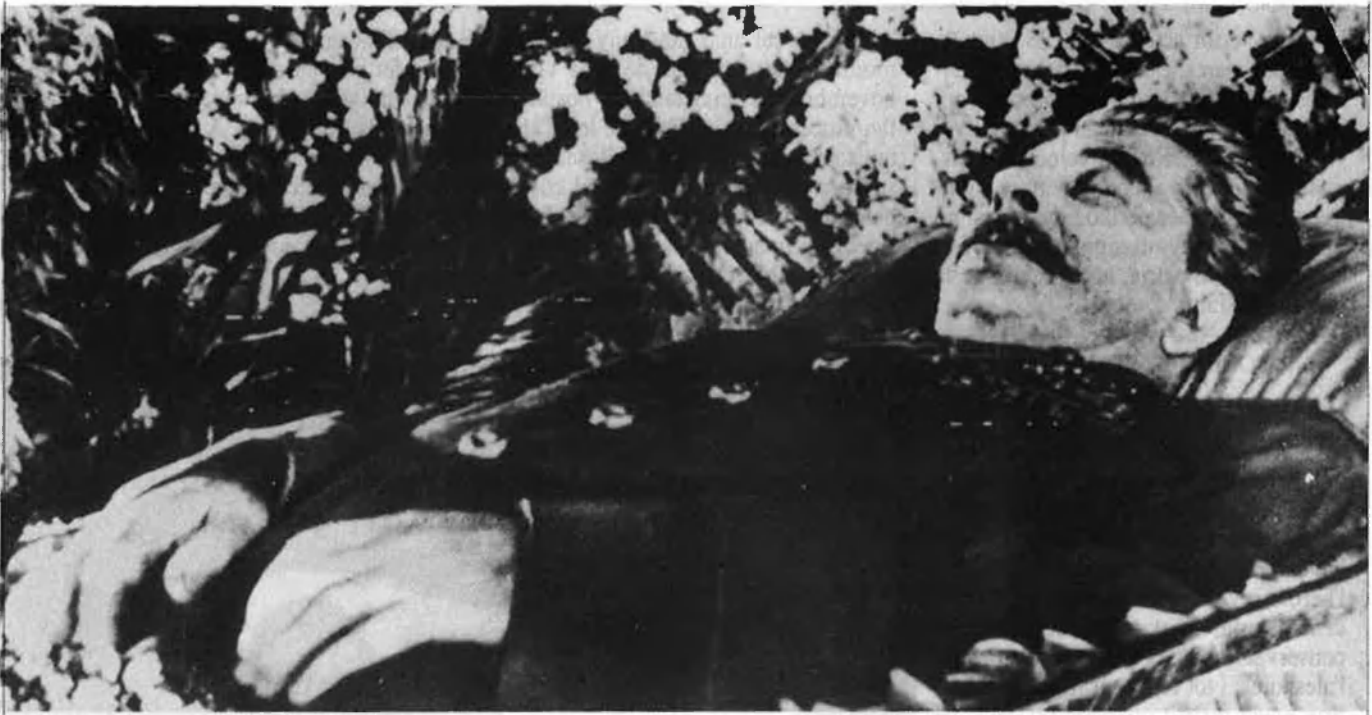
règims comunistes es converteix ara en una de les principals preocupacions dels nous dirigents: ¿què se n'ha de fer, de les mòmies?

ELS NOUS FARAONS

Segons els experts, la civilització comunista és l'única que ha embalsamat els seus líders per exposar-los a les masses. Quan es parla de mòmies, tothom pensa immediatament en l'Egipte dels faraons, però segons el professor Jean-Louis Heim, antropòleg del Museu de l'Home de París: "Les piràmides es

Es possible que d'ací poc de temps ja no es pugui contemplar la mòmia de Lenin.

Stalin va ser l'inventor de la momificació dels dirigents soviètics.

ATEXIU

construïen justament per amagar les mòmies. La complexitat de l'arquitectura dóna fe dels grans esforços que els egipcis realitzaven per tal que ningú no pogués accedir a l'interior de la piràmide o tomba i veure la mòmia". És tractava d'un ritual religiós. Les piràmides, eren, doncs, grans tombes i no altars d'exposició. I si s'embalsamaven els cadàvers, era sobretot perquè arribessin al més enllà amb el seu aspecte humà, i no pas per mostrar-los al poble.

A l'URSS comunista i atea, no s'ha de buscar en la momificació dels líders cap motiu religiós, sinó senzillament, un objecte de culte per tal de perpetuar el carisma, el respecte o fins i tot la por, que la figura del dirigent tenia i havia de continuar tenint entre les masses.

LENINMANIA

Pocs dies després de llegir el seu revolucionari discurs, Krhúixtxov es va adonar que no li seria gens fàcil de desmuntar alguns dels costums que els seus predecessors havien convertit en habituals. Així, va haver d'esperar fins al 1961 per a traure, durant un congrés, la mòmia de Stalin de la Plaça Roja. I ho va aconseguir gràcies a les converses parapsicològiques que una vella militant del partit va revelar que mantenia no pas menys que amb Lenin. "No m'agrada gens haver d'estar al costat de Stalin", havia dit Lenin a la senyora aquella mateixa nit,

"Stalin ha perjudicat molt el partit i no el vull al meu costat". Amb aquests arguments sobrenaturals, Krhúixtxov, va sentir-se ben sostingut i va suggerir als congressistes que tinguessin en compte el prec del pare de la revolució. Aquella mateixa nit, la mòmia de Stalin (la primera mòmia desossada de la història del comunisme), va ser retirada del mausoleu i fou enterrada sota les muralles del Kremlin, on reposen els cossos d'altres notables dirigents del país. Lenin, tal com era el seu desig, es va quedar sol. I la veritat és que ara està més sol que un mussol, i una mica de companyia no li aniria gens malament. Un dia d'aquests, Boris Ieltsin haurà de decidir què en fa, del cos embalsamat de Vladímir Íltx. ¿Enterrar-lo a la fossa comuna de qual-sevol cementiri dels afores de Moscou? ¿Colgar-lo, com Stalin, sota el Kremlin i deixar passar el temps? ¿Regalar-lo als xinesos o als vietnamites? ¿Deixar-lo al mausoleu de la Plaça Roja com a *souvenir* per als turistes? ¿O, com algú ha suggerit, passejar-lo pels grans museus del món?

I la paradoxa de tot l'emblemàtic que provoca el cos de Lenin és que ell mai no va estar d'acord que el seu cos fos momificat. La idea va ser de Stalin, que pensava que embalsamant-lo, embalsamava també les seves idees. La dona del pare de l'URSS va ser qui s'hi va oposar més fermament. Durant el congrés del partit, convocat just després de la mort

de Lenin, va adreçar-se als congressistes amb aquestes paraules: "No permeteu que la vostra tristesa per la mort de Vladímir s'expressi a través de la veneració exterior de la seva personalitat (...) No aixequiu monuments ni palaus en nom seu, no li organitzeu cerimònies pompeses. Mentre va viure, no va tenir cap interès per totes aquestes coses. Mireu la misèria i el desordre que hi ha al nostre país. Si voleu honorar la memòria de Lenin, construïu llars per als infants, escoles, cases, biblioteques, ambulàncies, hospitals, hospicis... i el que és més important, mireu de posar en pràctica el seu ensenyament..." Lenin mateix havia escrit poc abans de morir: "Després de la mort, als grans revolucionaris, els volen convertir en icones, símbols inofensius, canonitzar-los, per dir-ho d'alguna manera, i envoltar el seu nom d'una aurèola de glòria per a consolar les classes oprimides al mateix temps que s'embruta la substància del seu missatge revolucionari, perquè aquest es debilita i s'envileix".

Però ni el missatge de Lenin ni les paraules de la viuda no van servir de res. Pocs dies després de la seva mort, tots els dirigents del Partit Comunista de l'URSS —de Stalin a Trotski passant per Bukharin i Zínoiev— van fer omplir els carrers de les ciutats soviètiques de retrats i estàtues de Vladímir Íltx Lenin. El nom de Lenin, o variacions a partir del seu nom, van aparèixer a partir d'a-

leshores pertot arreu a l'URSS: ciutats, fàbriques, parcs, estacions de metro, escoles, drassanes. Lenin a tota hora i per a tots els gustos. El culte al pare de la revolució va créixer a una velocitat insospitada i va servir, sobretot, perquè un altre culte, molt més perillós, passés, si no inadvertit almenys dissimulat: el culte al nou pare de la pàtria, al nou guia de la revolució. Stalin.

LA SEGONA MORT DE DIMÍTROV

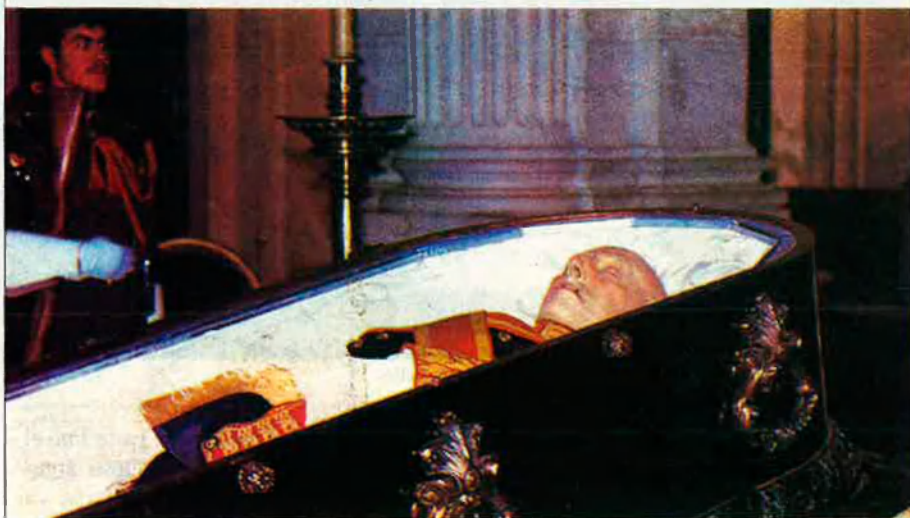
El juliol de 1990, la mòmia de Dimítrov, president de la Internacional Comunista i pare de la Bulgària socialista, resistia estoicament els nous vents que, a través de Berlín, Praga i Varsòvia, arribaven a Sòfia. Des del 1949, el cos de l'heroic revolucionari estava exposat al centre de la ciutat en perfecte estat de conservació. Havia plogut molt des de l'aleshores, i tot feia pensar que si Dimítrov havia resistit quaranta-un anys, bé en podia resistir uns quant més. Els nous dirigents del país —de fet els mateixos d'abans, però que ara en comptes de comunistes es proclamen socialdemòcrates "de tota la vida"— havien advertit que Dimítrov no es mouria d'allà. Però els búlgars estaven tips d'aquell personatge que semblava espiar-los fins el més petit moviment. "¡Fa pudor!", van pintar una nit en les parets de vidre del mausoleu. I vist el poc èxit que tenien les pintades, van decidir d'abocar-hi les escombraries cada dia. Al principi, no passava res. Al matí una brigada de neteja ho deixava tot polit i Dimítrov podia rebre visites. Però al cap d'uns dies la quantitat d'escombraries abocades va ser tanta que l'entrada al mausoleu va quedar tapada. Finalment, els socialdemòcrates "de tota la vida" van donar-se per vençuts i la mòmia de l'home que havia resistit Hitler fou traslladada a un lloc més discret.

Mao Zedong, que aleshores encara es deia Mao Tse-tung, tampoc no volia ser momificat. Es més, segons alguns experts, Mao i els altres dirigents històrics s'haurien compromès a això: que cap d'ells no seria momificat, un cop mort. Però Hua Gofeng, el seu successor, no s'hi havia compromès i a més necessitava assegurar-se el càrrec. No se li va ocórrer res més sinó construir un mausoleu. Va convocar un concurs i davant el dilema d'haver d'escollir entre els dos projectes finalistes va escollir "el que sigui més grandios". Gràcies a aquesta sàvia decisió, la plaça de Tiananmen quedaria destrossada per tota la vida.

Però no cal anar tan lluny per trobar mòmies. Pels voltants de cada vint de novembre, els feixistes i els nostàlgics, fan processó fins al Valle de los Caídos, on, sota una impressionant llosa que pesa unes quantes tones, hi ha el cos embalsamat de Franco. Al contrari dels dirigents comunistes —que solien col·locar les tombes i els mausoleus en llocs centrals—, Franco va tenir l'encert de fer-se enterrar en un lloc apartat i que,

sent únicament i exclusivament un símbol fet pel seu règim i per al seu règim, mai no serà reivindicat per ningú més que pels franquistes. A més, el país té la memòria curta. Encara avui és possible de trobar pobles que conserven carrers o places dedicats al *generalísimo*. Els ossos de Franco no tenen res a témer.

Lola Terraza

Franco emulant els seus enemics comunistes.

ARXIU

Tècniques d'embalsamació

Embalsamar un cadàver vol dir evitar-ne la putrefacció. Hi ha diferents mètodes per a aconseguir-ho, però el més habitual consisteix a injectar diversos líquids en els vasos del cos, omplint-ne les cavitats amb substàncies oloroses i balsàmiques. Els egipcis, utilitzaven resines després d'haver submergit el cadàver en un bany de natró. I els xinesos, per la seva banda, van conservar amb mercuri el cos d'un emperador.

Sembla que una de les momificacions més reeixides de la història és la de Ho Xi Min, el dirigent vietnamita que va fer trontollar l'imperi nord-americà. "Vull que el meu cos sigui cremat", va escriure Ho Xi Min al seu testament. "Que les meves cendres es reparteixin en tres urnes, que la primera sigui conservada al nord del Vietnam, la segona al centre i la tercera al sud quan el país sigui alliberat". Ho, l'oncle Ho, va morir en 1969 i ningú no va fer cas de la seva voluntat. No fa gaire temps, els dirigents vietnamites van fer públic el testament de Ho Xi Min, i van justificar el fet que no s'hagués seguit escrupolosament la seva voluntat, en "l'edificació de les futures generacions". La mòmia de Ho Xi

Min va ser amagada en una cova profundíssima d'una muntanya secreta. La raó d'aquest emplaçament inhabitual, és que en 1969 els americans bombardejaven diàriament tot el país. Quan es va acabar la guerra, la mòmia de Ho Xi Min fou traslladada en un mausoleu al centre d'Hanoi.

Per aconseguir que l'oncle Ho fos embalsamat amb les millors tècniques existents, els seus successors van fer venir de Moscou un equip d'especialistes. Amb una "necroxeringa" especial van injectar un líquid secret que conserva l'aspecte original dels teixits. Els especialistes creuen que els russos fan servir un producte fet a base de cera, que explicaria el color de les mòmies soviètiques.

Com podem veure, doncs, malgrat que la majoria dels grans dirigents comunistes del món hagin deixat instruccions perquè, un cop morts, no els convertissin en objecte de culte, els seus successors no han pogut resistir la temptació de fer-los eterns i han dedicat molts esforços (i molts diners) per convertir-los en déus.

L. T.